

1 Verksamhetsidé

Grunden för ett fungerande samhälle

I VA-verksamheten (Vatten och Avlopp) ingår ansvaret för drift, underhåll och utveckling av vattenverk, avloppsreningsverk och ledningsnät. Verksamheten klassas som samhällsviktig.

Under de kommande åren finns ett enormt stort investeringsbehov inom VA som följd av nya lagkrav, klimatförändringar, växande befolkning samt åldrande anläggningar.

VA är taxefinansierat med en taxa som ej får blandas ihop eller användas till skattefinansierad verksamhet.

2 Övergripande kommentar

Verksamheterna har generellt fungerat bra under 2021. Trots pandemi så är det full fart i driften och i de underhålls- och utvecklingsprojekt som pågår.

Corona under 2021:

Verksamheterna har klarat sig ganska oberörda utav situationen som den var under 2021 men det har gjorts många förebyggande åtgärder. Pandemiplan har skapats, nya rutiner för kontakt med medborgare, säkrat upp kritiska reservdelar och leveranser osv. Viss personal jobbar hemifrån de dagar som fungerar men många medarbetare har arbeten som måste utföras på plats. Det finns en stor oro inför vad som är på väg att hända nu i början av 2022...

Det långsiktiga arbetet med förebyggande underhåll och effektivisering börjar nu ge resultat. Som ett exempel kan nämnas att renovering av ledningsnät och ett fokuserat arbete med läcksökning har gjort att mängden utpumpat dricksvatten har minskat med 345 000 m³ under 2021, jämfört med 2020. Detta ger även vinster på minskad mängd använda kemikalier för rening och minskad energiförbrukning, som har gått ner med 140 000 kWh under samma period. Energiförbrukningen påverkas också till det positiva av det massiva renoveringsprogram som genomförs för alla delar i processen som tex pumpar. Under 2021 har Vatten arbetat fram ett antal nyckeltal som kommer börja följas under 2022, för att ännu tydligare visa på förbättringarna och effektiviseringarna som uppnås inom verksamheten.

Dricksvatten & Automation

Driften:

Perioden har varit mycket lugn för driften, med i princip inga haverier eller större katastrofer. Enheten har passat på att göra mycket förebyggande underhåll och betat av "att göra listor" från t.ex. skyddsronder osv. Underhållssystemet är implementerat på många områden och personalen använder det dagligen. Det blir en del revidering under resans gång men det får man räkna med. Mer data kommer in i systemet och det blir på så vis mer och mer användbart. Automationsavdelningen är fortfarande väldigt fullbokad och har det periodvis lite för stressigt, men avstämning sker med jämna mellanrum så att allt är okej.

Även under de sista månaderna 2021 har kvaliteten på utgående dricksvatten varit mycket bra och råvattnet har varit stabilt. Uppföljning av kvalitetsproblemen och eventuella åtgärder pågår i vissa zoner.

De yttre verken och respektive distributionsområde har haft god kvalitet med endast någon enstaka anmärkning under perioden. En kokningsrekommendation i Fåker pga ledningsbrott.

Projekt:

Renovering av Häggenås vattenverk har upphandlats och kommer tilldelas i början av 2022. Det finns en oro att detta kommer överprövas. Arbetet med vattenanslutningar till verket pågår just nu.

Två reservkraftsentreprenader avslutas nu i januari och ska slutbesiktigas.

Näs vattenverk rullar på, försenat dock. Det kommer vara klart och slutbesiktigt i februari 2022. I ett senare projekt 2023 byts styr, el, maskin osv ut.

Ledningsnät

Verksamhet och budget fortsätter att ha fokus på ökad underhållstakt på ledningsnätet. Nya verktyg för att minska utläckage på ledningsnätet utvärderas nu för att tas vidare under år 2022 och framåt. Dessa nya verktyg och system kan dramatiskt öka möjligheten att hitta läckor genom nya mätare och bättre kommunikation av vattenmätarvärden. Detta är också ett verktyg som skapar förutsättning att komma vidare med att mäta och få koll på de nyckeltal som handlar om minskat utläckage och minskat mängd tillskottsvatten.

Saneringsprojekt för att bygga om och renovera ledningsnätet fortsätter i samma högre takt som tidigare i syfte att nätet fungerade för framtiden.

Investeringar i säkerhetshöjande åtgärder och bättre driftberedskap har tagits under år 2021 och fortsätter framåt för att öka verksamhetens stabilitet och robusthet.

Avloppsanläggningar

Verksamheten har under året i stort fungerat bra på Göviken och övriga avloppsreningsverk.

2.1 Viktiga händelser under året

Strategi

- Verksamhetsområde Annersia - Under perioden har det startats upp arbete tillsammans med en konsultfirma för att ta fram förfrågningsunderlag till en upphandling i partnering-form för utbyggnaden av verksamhetsområdet på Annersia.
- Arbete med att göra om VA-taxan är uppstartat tillsammans med en konsultfirma som skall stötta i det arbetet.
- Arbetet fortsätter med att jobba igenom resultatet från skyfallskarteringen och presenterat för andra förvaltningar på kommunen.
- Arbetet med ombyggnationen av Gövikens laboratorium har ändrat inriktning och fortsätter framåt i den nya riktningen så snabbt som möjligt.

Dricksvatten & Automation

- Klar med en upprustning i en av enhetens tryckstegringar, resulterade i en energibesparing upp emot 80%.
- En nyanställd automationsingenjör.
- Startat ett större projekt, Näs vattenverk.
- Avslutat ett stort projekt, Reservoar renovering. Och påbörjat utredningen inför nästa reservoar som renoveras.
- Gjort ett antal större investeringar och renoveringar på Minnesgårdets vattenverk.
- Flertalet på sektorn har gått en projektledarutbildning vilket ger förutsättningar att börja arbeta med projekt på ett nytt sätt, detta kommer sektorn arbeta fram i höst/vinter.
- Arbetet med automatisering av vissa arbetsuppgifter har kommit igång.

Ledningsnät

- Våren år 2021 genomförde enhetens fältpersonal, arbetsledare och enhetschef tillsammans med externa grävare en utbildning i arbetsmiljö med fokus på säkra grävningar och schaktarbeten.
- Under året beställdes en ny kranbil som ett effektivare och mer ändamålsenligt fordon för att bättre hantera ledningsnätsobjekt och kunna lyfta tyngre objekt med bättre arbetsmiljö.

- En ångpanna har köpts in för att bättre hantera upptining av marken och ledningsobjekt.
- Ny arbetsledare har rekryterats efter uppsägning av befintlig på egen begäran.
- Flera saneringsprojekt har slutförts under året.
- Projekt för upphandling av nytt tekniskt system för dokumentation av ledningsnät har påbörjats.
- Nytt avtal för extern utförare av vattenmätarbyten har genomförts.

Avloppsanläggningar

- Under våren och sommaren var det stora problem med det interna fibersystem på Gövikens avloppsreningsverk som innebar många störningar i processen. Trots störningarna så bröts inte några av utsläppsvillkoren.
- En större ombyggnad av en avloppspumpstation på Frösön har genomförts och en ny avloppspumpstation har färdigställts i Lugnvik.
- På Göviken har ett större arbete med utbyte av maskinutrustning genomförts.
- Dammtömning har genomförts i Lockne, med ett visst massmedialt intresse.
- Ombyggnaden av reningsverket i Tandsbyn har avbrutits då endast ett anbud kom in och som låg långt över budget för projektet. Ett nytt förfrågningsunderlag kommer att gå ut i början på 2022 där det blir ett helt nytt upplägg för projektet, vilket kommer att innebära en lägre investeringskostnad.

2.2 Utmaningar och framtidsutveckling

Strategi

Det kommande året kommer resurserna att vara den stora utmaningen i hela sektorn, kommer vi att kunna bemanna alla projekt som är igång? Inom sektorn arbetar nu cheferna med att gå igenom hur vi arbetar och följer upp i projekten för att säkerställa att det arbetas smart och effektivt. Detta arbete kommer pågå under stora delar av 2022.

Dricksvatten & Automation

- Arbetssätt och prioriteringsordning för Automation måste arbetas fram.
- Projektprocessen ska arbetas fram på sektorn.
- Trångt på Minnesgårdets vattenverk vilket medför arbetsmiljöutmaningar.
- En del av sektorn har tidsrapporterat vilket kommer leda till en mer korrekt debitering/fördelning av taxan.
- Stora renoveringsbehov på "nätet", stationer och reservoarer osv.
- Skalskydd samt övrig säkerhet, både utmaning och framtidsutveckling.
- Implementeringen av underhållssystemet fortsätter.
- Rekrytering och bemanning till nya vattenverket, en utmaning.
- De nya riktlinjerna kring reserveringar av ekonomiska medel för pågående investeringsprojekt som innebär att vi inte kan reservera pengar vid efter delårsbokslutet i augusti till året därpå innebär en del problem och oklarheter. Vår verksamhet är sådan att det emellanåt dyker upp problem i våra projekt mellan augusti och bokslutet och det leder till förseningar och då måste vi kunna veta att vi har medel att fortsätta entreprenaden även året därpå. Som det är nu så hoppas vi bara och utgår ifrån att vi kommer få det. Vi kan inte avbryta dessa projekt och invänta besked kring huruvida vi kan fortsätta eller måste avsluta.

Ledningsnät

- Den största utmaningen är att underhålla ledningsnätet på rätt delar och ha prioritering på rätt områden samtidigt som nya bostadsområden också ska anslutas till VA-ledningsnätet i den höga utbyggnadstakt av staden och kommunen som pågår. Detta är personalkrävande då detta måste samverka och fungera under lång tid framåt. Samtidigt som det sker akuta läckor

som måste hanteras och driften säkerställas.

- Verksamheten arbetar hårt för att samverka med kommunens olika samhällsbyggnadsdelar som kräver mycket och bra kommunikation även med exploatörer och andra delar.
- Fokus framåt är på långsiktighet och robusthet på ledningsnätet samt bibehållen kvalitet på dricksvatten och samt minskad påverkan på recipienten.

Avloppsanläggningar

- När det gäller hantering av avloppsslam är det fortfarande osäkert vad som kommer att gälla i framtiden. Om förslaget som nu ligger hos regeringen beslutas, innebär det förbränning av vårt avloppsslam i någon anläggning söderut, vilket skulle innebära betydligt högre kostnader för avloppshanteringen i form av transportkostnader.
- Gövikens avloppsreningsverk går mot sitt tillståndstak för vad det får ta emot. Med den ökade tillväxten och de expansionsplaner som finns i kommunen så behöver utredning starta om var ett nytt halvstort reningsverk skall ligga och vilken teknik som skall användas. Detta är ett projekt som kommer ta 10-20 år, men det måste börja nu och det planeras för att starta utredning under 2022.

Övriga utmaningar

- 2022 inleds med en skenande smittspridning av Covid-19, även om de som insjuknar inte blir lika sjuka så börjar bristen av personal märkas av kraftigt då många blir sjuka samtidigt. Prioriteringar kommer att behöva göras. Sektorn har täta avstämningar för att hantera läget, dag för dag.
- Samtidigt är det en orolig omvärldspolitik med fokus på Ukraina men som spiller över på Sverige. Utvecklingen följs noga. I samband med detta har flera myndigheter gått ut och varnat för stor risk att Sverige kommer att drabbas av kemikaliebrist som berör dricks- och avloppsvattenreningen. Arbete pågår internt i kommunen och tillsammans med länet med rapportering till Länsstyrelsen för att ta fram planer hur ett sådant scenario skall hanteras och vilka konsekvenser det får.

Ekonomi

Balans- och resultaträkning i eget dokument

2.3 Analys och kommentar utfall

Vatten/Avlopp gör ett överskott på ca 1,9 mnkr. I det resultatet ligger en kostnad på 0,9 mnkr som är resultatet av ny lagstiftning som innebär att intern personalkostnad inte fullt ut kan aktiveras på investeringsprojekt. Budget var 3,6 mnkr. Egentligen är resultatet 4,9 mnkr men vattenverksamheten har ett högt rörelsekapital, så detta har minskats ner med 3 mnkr som en "återbetalning" till VA-kollektivet. Överskottet har tillförts investeringsfonden för det nya vattenverket.

3 Investeringar

Investeringsnivån på VA har aldrig varit så hög som 2021, och nivån kommer dessutom att mer än fördubblas under de kommande åren. Budget efter justeringar under året är 96,8 mnkr och investeringarna landade på 84,5 mnkr.

Ytterligare minst 10 mnkr var planerade under året, men förseningar i flera projekt innebär att dessa pengar aldrig kunde förbrukas under året. Den nya rutinen med sista dag för reservering av investeringsmedel 31 augusti innebär att pengar nu saknas i investeringsbudget 2022. Projekten är beslutade och påbörjade och måste fortskrida, vilket innebär att pengar kommer att saknas under kommande budgetår. Detta kommer sektorn att ta upp i kommande investeringsuppföljning vid tertial 1 2022.

Projekt som avviker från budget under året är:

I projektet Utökning Annersia avsattes det 0,2 mnkr för konsultinsatser innan kommunfullmäktige beslutade att det stora projektet skulle dra igång under året, vilket det gjort. Därmed överskreds årets budget med 0,7 mnkr.

Björkbacka reservoar hade en totalbudget på 10,0 mnkr, och slutade på 16,1 mnkr. Det var ett mer komplicerat projekt än man först hade planerat för, men helt nödvändigt att genomföra.

Nytt vattenverk Minnesgårde hade en budget på 30,0 mnkr och bokslutet landade på 25,9 mnkr.

Säkerhetshöjande åtgärder hade en budget på 1,9 mnkr, och slutade på 1,2 mnkr. Planerade inköpet av ett nytt låssystem kommer att göras 2022, men pengar för detta hann inte reserveras.